

CEHENNEME GÖTÜREN 6 TUTUM

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdülillâhi rabbi'l-âlemîn hamden kesîran tayyiben mübâreken fîhi alâ külli hâlin ve fî külli hîn. Ve's-salâtu ve's-selâmu alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âlihî ve sahibihî ve men tebi'ahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn.

a. Altı Cins İnsan

Emmâ ba'd:

Kâle Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem;

*سِتَّةٌ يَدْخُلُونَ النَّارَ بِغَيْرِ حِسَابٍ: الْأُمَرَاءُ بِالْجَوْرِ وَالْعَرَبُ
بِالْعُسْبِيَّةِ وَالذَّهَاقِيْنَ بِالْكَبْرِ وَالتُّجَّارُ بِالْكَذِبِ وَالْعُلَمَاءُ بِالْحَسَدِ
وَالْأَغْنِيَاءُ بِالْبُخْلِ*

Sittetün yedhulûne'n-nâre bi-ğayri hisâbin el-ümerâü bi'l-cevri ve'l-arabü bi'liy-yeti ve'd-dehâkînü bi'l-kibri ve't-tüccâru bi'l-kezibi ve'l-ulemâu bi'l-hasedi ve'l-ağniyâü bi'l-buhli.¹

Hulvânî, Abdullah b. Ömer *radıyallahu an-hümâ*'dan rivayet olunmuş. Babasına kendisine Allah rahmetiyle büyük mükâfatlar ihsan eylesin. Şefaathlerine bizi erdirsin. Peygamber Efendimiz bu hadîs-i şerîfte buyurmuş oluyor ki;

Sittetün. “Altı cins insan.” *Yedhulûne'n-nâre*. “Cehenneme girecekler, girerler.” *Biğayri hisâbin*. “Hesap görmeden doğrudan doğruya cehenneme girerler, girecekler.” Bir;

b. Zalimlik Yapan Emirler

el-Ümerâü bi'l-cevri. “Komutanlar, emirler, yöneticiler.”

Bir işin başında olup da emretme selâhiyetine sahip insanlara emir denir. Asker olması şart değil, devlet su işleri genel müdürü olsa bile emirdir yani o sahada emretme selâhiyetine sahip. Emîr, fâil vezninde “emretme salahiyetine sahip kimse” demek. Yöneticiler, bir takım işlerin başına geçmiş de sözün sahibi olmuş insanlar; komutan veya genel müdür veya bakan veya müdür veya başkan;

Bi'l-cevri. “Cevretmişlerse, zâlimlik yapmışlarsa, zâlim olduklarından doğrudan cehenneme girerler.”

Emirlerin yani kendisinde emretme selâhiyeti olan insanların en büyük tehlikesi o selâhiyetlerini zulümde kullanmalarıdır. Onlar zulme düşmemeye çok dikkat etmeli çünkü söz sahibi. Onların bir sözü birçok kimsenin canını yakar, birçok kimseyi zarara uğratar onun için çok dikkat etmeleri gerekir. Etmezlerse o zaman yöneticiler doğrudan cehenneme girerler.

Peygamber Efendimiz [bir] başka hadîs-i şerîflerinde buyuruyor ki;

“On kişi ve daha fazlasına başkanlık etmiş herkes, her başkan, her emir, her komutan, her müdür, her idareci, on kişi veya daha fazlasına söz geçirmiş, onların başına selâhiyetli kimse olarak geçmiş olan her şahıs mahkeme-i kübrâya, mahşer yerine elleri bağlı olarak gelir.”

Yani tutsak gibi, esir gibi, suçlu gibi elleri boyunlarına bağlı olarak gelir deniliyor. De-

mek ki şöyle bağlayacaklar, -Allah göstermesin.- yani eli yukarıya doğru kaldırmış, boynuna da bağlanmış olduğu için eli ile bir hareket yapıp hızlı koşması filan da mümkün değil, demek ki öyle bağlıyorlar.

“Elleri öyle boyunlarına bağlanmış olarak gelecekler muhakeme olacaklar. Eğer emirliklerini adaletle yürüttülse, emir verme selâhiyetlerini adaletle ifâ ettilerse bağları çözülecek. Eğer adaletsiz, cevr ile, zulm ile işlem gördülse, çete reisi gibi zâlimce iş gördülse, o zaman bağları üzerine sımsıkı başka bağlar da bağlanıp cehenneme sevk edilecekler.” diye Peygamber Efendimiz bir başka hadîs-i şerîfinde bildiriyor.

c. İrkçılık Yapan Arap

Ve'l-arabü bi'l iyyeti. “Arap da ırkçılığın-
dan dolayı [cehenneme girer].”

Yani ben arabım, ben peygamberin milletindenim, ben yönetici kadrodanım, halifenin ırkındanım vesaire filan diye [söyler veya düşünürse...] Çünkü teşekkül eden İslâm devletinin en itibarlı, en yüksek zümresi onlar. Onlar eğer ırkçılık yaparlarsa, ki Peygamber

Efendimiz onu şiddetle men etmiştir. “Arabın aceme, -yani arab olmayana- acemin araba herhangi bir üstünlüğü, herhangi bir sebepten farkı, üstünlüğü yoktur.” *İllâ bi’t-takvâ*. “Ancak Allah katında takvâ ehli, ihlâslı, has müslüman diye derecesi varsa o vardır. Yoksa başkaca ırkından dolayı bir üstünlüğü yoktur.” diye Peygamber Efendimiz kesin olarak beyan etmiştir. Binâenaleyh, bunları dinlemez, arap o sıradaki yönetimdeki üstünlüğüne bakarak ırkçılık, arapçılık yaparsa, oradan doğrudan doğruya cehenneme girer. Çünkü İslâm müslümanları ırk gözetmeksizin eşit sayıyor ve kardeş yapıyor.

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ

*Inneme’l-müminûne ihvetün.*² “Mü’minler sadece ve sadece kardeştir, başka bir şey değildir.” *Innemâ* edât-ı tahsîstir yani “kardeştir, daha başka bir şey değildir, sadece odur!” demek.

“Mü’minler kardeştir.”

Bilâl-i Habeşî esmer renkli idi, biraz da arapçayı güzel konuşamıyordu. İrkından dolayı

² 49/Hucurât, 10.

bazı harfleri tam çıkartamıyordu. Köle idi, tam arap değildi. Mesela *hayyâ alessalâh* diemiyormuş da *heyve alessalâh* diyormuş, biraz iki gözlü *he* gibi telâffuz ediyormuş. Bir keresinde sahâbeden bir mübarek zât, asabîlikten, sinirinden ona kızmış ve çıkış yapmış ona;

“Seni kara karının oğlu seni!” demiş.

Annesi habeşli esmer renkli, Araplar da bizim tahminimizin zıddına beyaz tenlidir. Arap deyince bizde siyah renk hatıra gelir. Halbuki Peygamber Efendimiz pembe beyaz renkli idi, bembeyazdı. Yani beyazdır, esmer veya siyah değildir. Hani böyle güneşten yanık buğday tenli vesaire filan, öyle bile değildir.

“Seni kara kadının oğlu seni!” demiş. Peygamber Efendimiz o diyeni sonradan karşısına alıp diyor ki;

“Sen onu, annesinin kara olmasından dolayı mı ayıpladın? Kara kadın diye anasını ayıpladın, onun oğlu diye mi onu küçümsedin, ayıpladın? Sende cahiliyet devrinden kalma kötü huylar var.” diyor.

Peygamber Efendimiz.

O kötü huy nedir?

Onu kara kadının oğlu diye, ırkı habeş diye küçümsemek; kendisini Hz. İsmail *aleyhisselam*'ın soyundanım diye üstün saymak. [Peygamber Efendimiz,] “Bu cahiliye âdetinden bir âdettir.” dedi. O da sonra çok pişman oldu gitti özür diledi. Hatasını anladı, özür diledi, barıştılar.

Demek ki Arap kibirlilik, asabiyyet yani ırkçılık yaparsa benim ırkım üstün, ben arabım, ben şuradanım, buradanım derse oradan [cehenneme] girer. Buna kıyâsen, herhangi bir başka şahıs da dünyanın herhangi bir bölgesinde veya herhangi bir çağında o da anasından, babasından dolayı kendisini asil sanıp da başkalarını da küçük görürse aynı duruma düşer. Çünkü insanların Allah indinde kıymetli olanı muttakî olanıdır, en çok korkandır.

إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ

*Inne ekrameküm indellâhi etkâküm.*³ “Allah'tan en çok takvası olan, korkan, sakınan,

³ 49/Hucurât, 13.

çekinen, titiz Müslümanlık yapan, en sevgili kuldur.”

İsterse habeş olsun isterse acem olsun, isterse artık hangi [ırkı] hor hakir görüyorsa ne olursa olsun, hangi ırktan olursa olsun hor görmek yok. Çünkü bir çocuğun doğrudan doğruya anasından babasından dolayı suçlanmaması gerektiğini Peygamber Efendimiz hadîs-i şerîflerde söylüyor. Hatta anası babası [bir] cahillik yapıp da çocuk öyle [zinadan] doğmuş bile olsa! Çocuğun kabahati yok. Binâenaleyh herkes Allah'ın huzurunda eşit olduğundan, kendisini üstün sanıp ötekilere tepeden bakan doğrudan cehenneme girebilir, o yüzden girer.

d. Kibirli Yönetici

Ve'd-dehâkînü bi'l-kibri. Dehâkîn, kaf harfi ile Farsça *dihkân* kelimesinin çoğuludur. Selmân-ı Fârisî de bir *dihkân*ın oğluydu. *Dihkân* Farsça'dan geliyor, Farsça'da *dih* “köy” demek. İsveççe'deki *büy* [by yazılır] gibi *dih* köy demek. *Dihkân* da “köyün ağası, başkanı” mânasına geliyor. “Köyün, kabilenin reisi, köyün ağası, başkanı” mânasına geliyor.

Dihkânlar da yani kabile reisleri de doğru-
dan doğruya nereden cehenneme girerler?

Bi'l-kibri. “Kibirlerinden dolayı girerler.”

Tabii Doğu Anadolu’yu, Güneydoğu Ana-
dolu’yu biraz bilenler gözlerinin önüne pek
çok sahneler getirebilirler. Ağanın hâlâ bizim
ülkede çok büyük üstünlüğü, itibarı vardır,
sözü sözdür, dediği dediktir ve öteki köylülerin
de hiç kadr ü kıymeti yoktur. Hatta ben şunu
duydum. Yeni uzun menzilli bir silah getiriyor-
lar da, ağa şöyle alıyor, uzakta giden bir köy-
lüye nişan alıyor tak atıyor, vurunca iyi, iyi bir
tüfekmiş diyor. Yani adamın hesabı filan sorul-
muyor, ağa yaptıktan sonra bir şey sorulmu-
yor. Böyle bir ağalık düzeni... Tabii ağa müs-
lüman olur, mütedeyyin olur, kabileyi, aşireti
İslâmî terbiye ile yetiştirir. İyi insandır, beş
vakit namazlıdır, onlar ayrı yani yaparsa ayrı
ama yapmaz da mütekebbir olursa, kibirden
dolayı, kabileler arası kavgalardan dolayı dün-
yanın her yerinde ve bizim ülkemizde çok za-
rarlar oluyor.

“Onlar da, ağalar da kibirden dolayı [ce-
henneme] girecekler.”

e. Yalan Söyleyen Tüccar

Ve't-tüccâru bi'l-kezibi. Tüccâr, tâcir kelimesinin çoğuludur. Tâcir “ticaretle meşgul olan kimse” demek. Aslında biz çoğul kelimeyi tekil gibi kullanıyoruz. Tüccâr aslında Arapça’da “tâcirler, ticaret yapan insanlar” demek fakat biz tekil gibi kullanıyoruz. Talebe gibi, talebe de öyledir. Talebe de “tâlipler, öğrenciler” demek ama biz talebeyi tekil olarak düşünüyoruz “talebeler” diyoruz, “tüccarlar” diyoruz; çoğul kelimeyi tekil kullanıyoruz. Burada tabii Arapça’daki mânası ile...

Ticaret yapanlar nereden cehenneme girerler?

“Yalan söyledikleri için.”

Tüccar nasıl yalan söyler?

Malını olduğundan güzel gösterir; “şöyle mal” der aslında öyle değildir, oradan [cehenneme] girer. Veyahut;

“Daha aşağıya versene?” dersin;

“Vallah billah, idare etmez, zarar ederim!” der.

Yalan! Yani kesinlikle yalan!

“Senden önce başkası daha yukarı fiyat verdi de ona bile vermedim.” der.

O da yalan! Klasik, artık böyle basma kalıplaşmış yalanlarından. Yemin eder, vesaire... Yalan yere yalan söz söyleyip de ticarete yalan karıştırınca helal malı da haram olur, alışverişi de berbat olur, oradan da cehenneme girer.

Halbuki tüccar eğer sadûk ise, sadûk sâdık kelimesinin mübalağa sigasıdır. Yani çok doğru sözlü ise, yalancı değil de çok doğru sözlü ise ve emîn, güvenilir ise; “Doğru sözlü ve emin olan tüccar rûz-i mahşerde peygamberlerle, sıddıklarla, şehitlerle, mübarak kullarla arş-ı âlânın gölgesinde gölgelenecek.” Bir tüccar doğru sözlülüğü ile arşın gölgesinde gölgelenecek mübarek insanların arasına girebilir, cehenneme de yalancılığı dolayısıyla doğrudan doğruya girebilir.

İpekli kumaşlar satan ihvanımızdan birisi dükkanına gelen müşterisine satmış kumaşları, böyle pırıl pırıl dökümlü kumaşlar. Ondan sonra kendisi de Sultan Hamamı’ndan Mahmutpaşa yolu ile Kapalı Çarşı’dan Beyazıt’a,

Beyazıt'tan da Laleli'deki evine gidecek, yürüyerek gidecek. Şişman, yürümek de işine geliyor, rahmetli. Mahmutpaşa'nın yukarısında işportada bakmış ipekli kumaşlar satılıyor. Yanaşmış yani kendisi de sîni veya hakiki ipek kumaşlar sattığı için ilgisini çektiğinden “Bunlar ne?” filan diye yanaşmış. Satan adam da bunun yüzüne bakmadan “Abi bunlar” demiş, “kaçak geldi Suriye'den, Suriye hududundan girdi bunlar, halis ipek de, bilmem ne de bilmem ne de...” bir sürü yalan. Halbuki halis ipek değil, kendisi biliyor. Ondan sonra o öyle uzun boylu hararetli hararetli satmak için söylüyor.

[Bu arkadaş] kumaşı eline almış [inceliyor. Kumaşların] kenarında isim yazılı bir şerit vardır.

Oralarını kesmiş çünkü yalan söylemek peşin kafasında var, kararlaştırmış. Orada Türkçe “Bu floş ipek.” diyor, “Sîni malzemeden dokunmuş, hakiki olmayan kumaş.” diye yazıyor orada, Türkçe ismi de var. O onları, o şeritleri kesmiş;

“Abi!” diyormuş, “Bunlar Suriye'den geldi, kaçak olduğunu zabıta anlamasın diye

buraları mecburen kesiyoruz, bunlar halis ipek!” filan, her şey yalan, hepsi yalan.

Şimdi o öyle hararetli anlatmış anlatmış, bakmış ki kendisinden gündüz mal alan kimse. Ondan sonra;

“Haydi sat da yarın gel sana yine sata-yım.” demiş, yürümüş gitmiş. Adam da;

“Hay Allah, sen miydin?!” filan demiş.

Ama yalan, tamamen yalan üzerine bir ticaret. İşte aldatmaca oldu mu helal mal bile harama gider, helal ticarete haram karışır, iş hayretmez. Maalesef ticarete böyle dosdoğru ticaret yapanlar az.

Bu münasebetle kendi başımdan geçmiş bir hadiseyi de anlatayım. Bizim fakülteden benim sevdiğim, o beni sever ben onu severim, bir kişi dedi ki;

Hocam benim tanıdığım bir terzi var, iyi bir insan. Niye ondan takım elbise diktirmiyorsun. Seni götüreyim, hem de müslüman müte-deyyin bir terzi, orada diktir.

“Peki.” dedim, olur. Ben de hakikaten elbise diktirmek için müslüman mütedeyyin bir terzi arıyorum.

Götürdü beni, bir terzi ile tanıştırdı. Dükkanı da hep böyle müslümanların toplantı yeri imiş. Terziler var, böyle hoş sohbet olurlar. Dükkanları dikiş diktirmeyen insanların bile geldiği böyle bir yer. Ondan sonra ben dedim ki;

“Biz üniversitede hocayız, namaz kılıyoruz, dizlerimiz diz yaptığı, ütüsü bozulduğu zaman iyi olmuyor. Ben şöyle bir ütüsü bozulmayan, iyi bir kumaştan, iyi bir takım yazlık elbise istiyorum. Evde birkaç tane var sana getireyim dedim.

Evde birkaç erkek kumaşı vardı, onları bir torbaya koydum getirdim gösterdim, hepsini inceledi, benim beğendiğim kumaşlar. İnceledi;

“Bunlar yaramaz hocam. Senin işine gelmez, senin istediğin işi görmez bunlar. Ben seni bir toptancı kumaşçıya göndereyim. Oradan iyi bir kumaş seçelim. Yani emek veriyoruz güzel bir şey olsun.” dedi.

“Peki.” dedim. Pekala...

Beni bir hanın ikinci katındaki bir toptancı kumaşçıya gönderdi;

“Hem bu toptancı, ucuz da olur hocam.” dedi.

İyi, ben de zaten dar geçimli bir vatandaşım, üniversitede hocayım, evim kira, daha asistanım filan. Bir kumaş beğendim. O zamanın parası ile metresi 160 lira yazlık bir kumaş. Rengini, [desenini] beğendim. Terzi;

“Tamam, bu olur.” dedi. “Tamam, çok güzel yazlık iyi bir kumaş bu.” dedi. Kestik, yani kumaşı kesti prova yapılıyor.

Şeytanın bir huyu vardır, âdetidir şeytanın, birisini aldattığı zaman yaptığı günahın gizli kalmaması için ille günahın bir ucunu meydanda bırakır yani günah tam gizli kalmaz, şeytan bizzat kendisi ucunu çıkarttırır, ille kenarda görünecek bir iz bırakır.

Ben anafartalar çarşısında Çocuk Esirgeme Kurumu’nun binası vardı, yıkıldı yeni bir iş hanı yapıldı, cadde üzerinden şöyle bir giriş var. Oradan baktım, çok büyük bir kumaşçı dükkân. Gerçi ben elbiselik kumaşı aldım ama

şöyle bakınırken aa! Bir de baktım benim kumaştan orada var. Bir de baktım fiyat, mesela 112,5, halbuki ben toptancı yerinden 162'ye almıştım. Muazzam fark yani çok büyük fark. Benim de bütçeme göre o zaman için hatırlı bir rakam. Çünkü ben nihayet bir asistanım. Kalktım terziye gitmedim doğrudan kumaşçıya gittim, kumaşçı da burasına kadar sakallı. Yani bunlar bizim acı taraflarımız. Burasına kadar sakallı yani Mustafa gibi kısa sakallı değil, hatta Sabahattin hoca gibi de değil daha uzun, bayağı uzun sakallı ki öyleleri ancak az buluyor. Dedim ki;

“Ya ben sizin kumaşı, bana verdiğiniz kumaşı çok ucuz fiyata gördüm bir yerde.”

“Olamaz hocam!” dedi.

Bu da bir tekkeye mensup, o terzi öyle söyledi; “Bu falanca tekkenin de dervişi.” filan dedi. Olamaz deyince ben de dedim;

“Yani kesin, gördüm, şu fiyata gördüm.” dedim.

“Nerede?” dedi.

Tarif ettim, filanca yerde.

“Hay Allah hocam!” dedi. “Hay Allah! Yahu o dükkân bizim perakendeci dükkânı. Bak görevlendirdiğimiz tezgahtar yanlış fiyat koymuş. Olmaz! Ben hemen ona telefon ederim onu düzeltir. Çocuk hukuk da okuyor, orada tezgahtarlık da yapıyor, acıdığımız için yani yüksek tahsiline yardım olsun diye onu oraya geçirttik. Bak yanlış yapıyormuş, bizi zarara uğratiyormuş, teşekkür ederim hocam.” dedi.

Ben bu sefer kalktım yine gittim öbür tarafa. Nasıl böyle inandırıcı söyledi ama ben tekrar gittim, o dükkana girdim, dedim;

“Şu vitrindeki şu kumaşı görebilir miyim?”

Görebilirsin.

İndirdi baktım, kenarındaki yazıya baktım, aynen benim aldığım kumaş, farkı yok, aynı fabrikanın aynı malı yani değişik marka da değil, aynı marka!

Dedim bunun fiyatı kaç?

112,5.

Dedim bir yanlışlık olmasın?

“Ne demek abi?” dedi. Ben bu dükkanda bu kumaşları satıyorum. Ne demek yanlışlık olmasın? Dedim;

Ben bunu 160 küsüre aldım da [senin fiyatlarını aldığım yere] söyledim, [onlar da;] “Yanlışlık yapıyor!” [dediler.] “Sen hukuk da okuyormuşsun. Zaman zaman çalışan bir tezgahtar olduğundan, yanılmışsın.” diyorlar, “Öyle tahmin ettiler.” dedim.

“Abi!” dedi, “Yani senin hiç aklın kesiyor mu böyle bir şeye?” dedi. Ben kumaşlarda böyle hata edersem olur mu böyle şey, ne tezgahtarlık olur, ne dükkân devam eder. Öyle şeye senin aklın kesiyor mu? Bunun fiyatı budur.” dedi.

Allah Allah, hoppala, o da kesin diyor, 112,5.

Sonra ben bu sefer kalktım gittim, Zincirli caminin altında Sümerbankla Zincirli Caminin arasında üç dört tane kumaşçı dükkanı var, bir tanesi Kurşun Kumaş, hiç unutmuyorum. Ona girdim, dedim ki;

Selamün aleyküm.

Aleykümselam.

“Yahu ben bir yazlık [kumaş] aldım, şu marka, sizde var mı, görebilir miyim?” filan dedim.

“Abi bizde ondan yok ama bunlarda mühim olan gramajıdır. Aynı gramaj, aynı evsafta bizde şu kumaş var. Bu onun tam aynısıdır ama o marka değil, başka fabrikanın markası.” dedi.

Gösterdi bana, baktım hakikaten inceliği, [rengi, kumaşı] benim [kumaşa] benziyor;

“Kaç bunların fiyatı?” dedim.

100-110 dedi, yani bu gramajlar bu fiyatlar, bendeki de şu fiyattır, bu bu kadardır dedi. Ben markasını da söyledim;

“İşte o da öyledir hocam fazla değildir.” dedi.

Anladık ki bize çok fazla söylemişler. Ben bu sefer terziye geldim, dedim ki;

Ya bu adam bize bu kumaşı fazla pahalıya verdi, 162,5'a verdi. Bazen böyle birisi bir dükkana müşteri gönderince o dükkanın sahibi gönderene de bir pay ayırırmış. Yani o gönderdi diye ona da bir komisyon ayırırmış, yoksa

acaba senin bu sakallı adamın ondan mı fazla söyledi!? Ben böyle böyle inceledim, bu aşağı yukarı şu kadarlık bir kumaşmış.” dedim.

Yok hocam öyle şey olur mu?

“Sen mi alıyorsun kumaşı?” dedim. Yani ben artık işi tahkikata döktüm.

“Yok.” dedi, tamam.

Benim ağzımın tadı iyice kaçtı. Neyse birinci prova, ikinci prova, ben elbiseyi diktirdim;

“Ne para istiyorsun? dedim.

İşte dikişi için şu kadar, kumaş da sizin dediğiniz fiyattan olsun diye şuraya indirdik.” dedi.

İndirmesi filan yok yani ben zaten kendim alacak olsa idim öbür taraftan o fiyata alacaktım.

Aldık, bir daha da o terzinin yanına da gitmedim.

Ama benim içimde büyük bir üzüntüdür, hâlâ üzülürüm. Hem müslüman, hem terzi müslüman hem de hakikaten kumaşı satan müslüman ama bu yaptıkları iş İslâm’da yok

yani böyle ticaret olmaz, böyle komisyon olmaz! Yani her lafı yalan; toptancı perakendeden daha fazla satıyor. Ondan sonra fiyat söylüyorsun, bin bir dalavereli laf söylüyor vesaire.

Demek ki İslâm başka, hakiki müslüman başka, müslümanım diyen insanların davranışları, onlarda şeytana uymaları, o da ayrı bir şey. Yani dünyayı biraz anlamış oldum ama işte burada hadîs-i şerîfte Peygamber Efendimiz bildiriyor;

“Tüccar yalandan cehenneme girer.”

Tüccar nasıl olacak?

Doğru olacak, doğruyu söyleyecek. Hiç olmazsa yalanı söylemeyecek.

Mesela bunun maliyeti kaç?

Sana ne! Maliyetini söylemem ama bunu en çok şu kadara verebilirim. Bu kadarı da iyi, bilmem sermayesinden aşağı bilmem ne, vesaire bir sürü şeye lüzum yok.

“Tüccar da yalandan girer.”

Başka, kaç oldu?

“Başkanlar, komutanlar zulümden, Araplar ırkçılıktan, ağalar kibirden, tüccar, tâcirler yalan söylemekten.”

f. Kıskanan Alim

Ve'l-ulemâü bi'l-hased. “Alimler de kıskanmaktan [cehenneme girerler.]”

Alim alimi kıskanır, kötüler. Alim alimi kıskanır, talebesinin ona da gitmesini engeller. Halbuki biliyorsan öğret, bilmiyorsan bırak da senin bilmediğini de o öğretsin. Ondan sonra ille karşı taraftakini kötülemeye kalkar. Hatta evliyaullahtan birisinin sözü, diyor ki;

“Bu devirde alimlerin kibri sultanların kibri geçti.” Alimin bir edası, bir kibri, bir kendini beğenmişliği... Allah Allah! Halbuki hakiki alim Allah'ın kibri sevmediğini bilir, kibre de düşmez ama bu da çok olan bir şey. Hatta rahmetli Asım Köksal, bu *İslâm Tarihi*'ni yazan bir fıkra anlatmıştı. Tabii herhalde olmuş bir fıkra değil ama bir şeyi anlatması bakımından önemli.

Hükümdarın birisi, “Sofiler ile ulemâ arasında ne fark vardır ya?!” demiş, “İkisi de dinî konularda bilgili insanlar işte. Niye bu mesela

müderriş, medresede hoca, alim bilmem sarıklı cübbeli adam, bu da işte şeyh, derviş, sofi, ya bunların arasında ne fark var?” diye sormuş. Veziri de demiş ki;

“Efendim ben bunu müsaade ederseniz bir toplantı tertip edeyim oradan size anlatayım.”

Devrin tanınmış sofilerini toplantıya çağır-mış, tanınmış ulemasını da çağır-mış; müftüler, alimler, müderrişler, bilmem neler. İşte der-vişler, vesaireler, sofilere de çağır-mış.

Toplantı bitmiş dağılırken, padişah da yanında vezirle beraber, çıkana soru soruyorlar-mış, herhalde padişah kendisini belli etmiyor veya uzaktan dinliyor; böyle bir kafesin arkasından filan, neyse, nasılsa... Bir alim çıktığı zaman soruyormuş adam;

“Efendim, içerde pek çok mübarek âlimler vardı, bunların en büyüğü hangisi biz bile-medik, bize bildirir misiniz bunların en büyük olanı hangisidir?” filan deyince alim bozuluyormuş;

“Ben falanca medrese de şöyle müderrisim, şu kadar talebe yetiştirdim, vesaire, vesaire...” filan diyormuş kendisinin evsafını sayıyormuş, peki filan.

Padişahımız bir kese verdi, buyur, bilmem ne filan. Alimlerin hepsi hep kendisini üstün gören cevaplar vermişler. Sofilere gelince, sofiler dışarı çıkmaya başlayınca;

“Yahu sizin içinizde böyle mânevî makamı en yüksek olan en mübarek zât hangisi? [Yoksa] sen misin? filan diye sorunca;

“Estağfirullah, ben âciz nâçiz, çok günahkar bir şeyim. İçerdekiler benden daha iyi.” filan [deyip] gidiyormuş. Arkasından bir başka sofi geliyormuş, aynı şekilde soruyorlarmış;

“Bunların en büyükleri sen misin, öyle diyorlar.”

“Estağfirullah, hayır öyle şey olur mu, içerdekiler benden daha büyük.” vesaire...

Her birisi böyle, “Ben âciz, günahkar, pür hata, pür kusur.” diyormuş. Hepsi böyle çıkmış, en sonundaki de;

“Sofilerin en yükseği senmişsin galiba filan.” deyince;

“Estağfirullah, ben onların ayağının türabı olamam, onların hepsi önden gittiler, ben en arkada kaldım, onlar önden gittiler.” demiş.

Asım Köksal rahmetli böyle bir şey anlatmıştı, o eseri ile çok büyük hayır yapmış olan o zât-ı muhterem. O anlatmıştı.

Yani ilim insana bir kibir, bir kendini beğenmişlik veriyor, bu gerçek. Profesörlerde bunu çok rahat bir şekilde görürsünüz. Gerçekten nefisleri çok kabarık ve kendilerini çok beğenmişlerdir. Müstesnâları muhakkak vardır ama umumiyetle böyle kendilerini çok yüksek görürler ve davranışları ile de bunu hissettirirler. Tabii Allah mütevazı kullarını seviyor, kibirli kullarını sevmiyor diye evliyaullah da ben âciz, nâçiz kardeşiniz, ben günahkâr, ben pür hata, kusurlu kul filan diye hem böyle konuşur, hem böyle davranır.

“İşte ulemâ da hasedden ötekisini kıskanmadan helâk olabilir, cehenneme girebilir.”

g. Cimrilik Yapan Zengin

Ve'l-ağniyâu bi'l-buhli. “Zenginler de cimrilikten [cehenneme girebilir.]”

Çünkü cimrilik eder zekatını vermez. Cimrilik eder sadakasını vermez. Cimrilik eder hayrını yapmaz. Tabii oradan cezaya çarpılır.

Bir hadîs-i şerîfle müddetimiz doldu.

Allahu Teâlâ hazretleri bizi zulüm yapmayan, kibre düşmeyen, yalan söylemeyen, müslüman kardeşlerini kıskanmayan, mâli vazifelerini yerine getiren, sorumluluğu altında olan çoluk çocuğuna, veyahut işçisi ve emrindeki kimselere adilâne muamele eden müslümanlardan eylesin. Hatalarımız vardır, çoktur. Hatalardan kurtulmayı nasip eylesin. Kötü huylarımızı atmayı nasip eylesin. Cenâb-ı Mevlâ'nın sevdiği güzel huyları alıp güzel huylar ile müzeyyen olmayı, mütehallik olmayı Allah cümlemize nasip eylesin.

Çünkü Allah'ın divanında en geçerli, en ağır çekecek olan şey güzel huydur. Güzel huylu insan büyük sevaplar alıp, büyük mükafatlara nâil olacaktır.

Allah ahlakımızı güzel eylesin. Ömrümüzü rızasına uygun geçirmeye muvaffak eylesin. Burada görüldüğü gibi her mesleğin kendine göre âfetleri, tehlikeleri var, o âfetlere tehlikelere bulaşmadan yaşamayı nasip eylesin. Son nefeste hüsn ü hâtîme ile imân-ı kâmil ile ruhumuzu teslim edip âhirete sevdiği kul olarak göçmeyi nasip eylesin. Cenneti ile cemali ile cümlemizi, cümlelerinizi müşerref eylesin.

el-Fâtiha...

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

19 Cemâziye'l-Âhir 1421 / 19.09.2000

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

